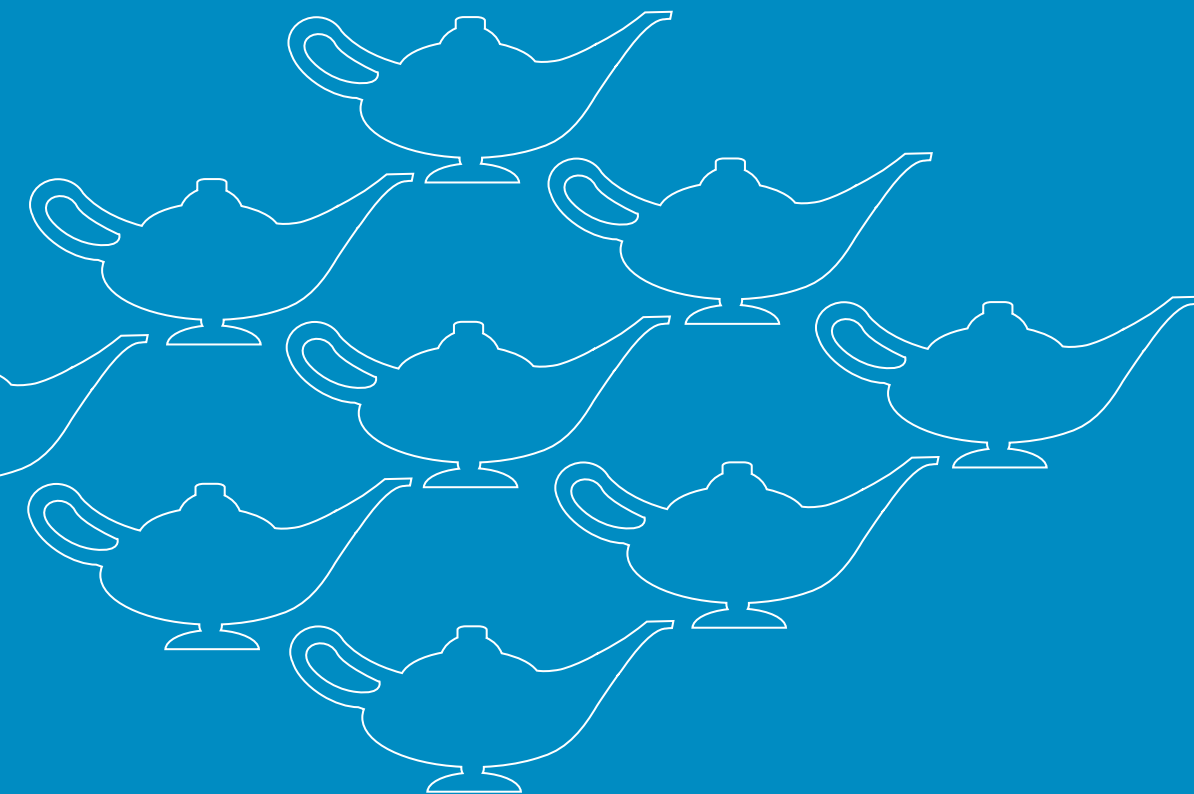

RIKSFÖRENINGEN FÖR ANESTESI OCH INTENSIVVÅRD

KOMPETENSBEKRIVNING AVANCERAD NIVÅ

Specialistsjuksköterska
med inriktning mot anesthesisjukvård

Produktionsfakta

UTGIVARE: Svensk sjuksköterskeförening
GRAFISK FORM & REPRO: Losita Design AB
TRYCK: Åtta.45 Tryckeri AB, 2020
BILD: Digital Vision
ISBN-NR: 978-91-639-5989-9

FÖRORD

Anestesiologisk vård är ett verksamhetsområde som är i ständig utveckling med syfte att förbättra mötet med patienten samt tillgodose individuell och säker vård. Patienter, som vårdas inom hälso- och sjukvård idag har ett mer komplext vårdbehov jämfört med tidigare samt rättighet till delaktighet och medbestämmande vad gäller deras vård.

Specialistsjuksköterskan inom anestesivård (specialistsjuksköterskan) har ansvaret för omvårdnaden av patienter och verkar i en högteknologisk miljö där specifika kunskaper och erfarenheter är väsentliga för vårdens kvalitet och utveckling. I den högteknologiska vården finns behandlingsmetoder där specialisering, fortlöpande utbildning och kompetensutveckling krävs av specialistsjuksköterskan. Den teoretiska kunskapen integreras i kliniskt arbete och ett kritiskt förhållningssätt ska finnas för att utvärdera vården samt bedriva förbättringsarbete och omvårdnadsforskning.

Riksföreningen för anesthesi- och intensivvård (Rf Anlva) anser att det är viktigt att det finns ett nationellt dokument som beskriver specialistsköterskans unika kompetens samt kunskapsområde inom den perioperativa vården. Dokumentet är vägledande för specialistutbildningen inom anestesivård och för specialistsjuksköterskor i klinisk praxis. Innehållet i dokumentet ligger i linje med de krav som ställs på dagens hälso- och sjukvård; en vård ska vara av god kvalitet, tillgodose patientens behov av trygghet, kontinuitet och säkerhet och bygga på patientens självbestämmande. Vårdens kvalitet ska dessutom systematiskt och fortlöpande utvecklas och förbättras (Hälso- och sjukvårdslag, 2017:30).

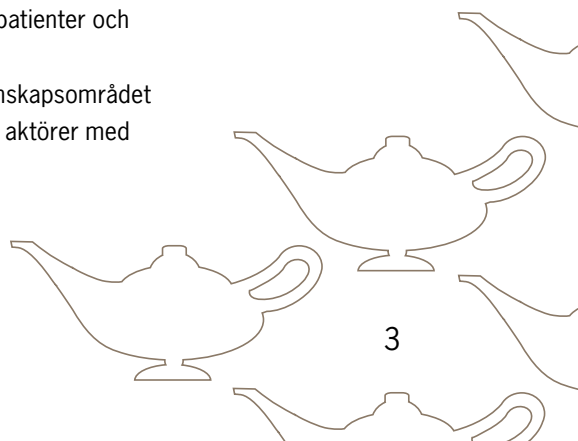
Rf Anlva är en professionsförening för legitimerade sjuksköterskor verksamma inom anesthesi och intensivvård samt närliggande områden. Föreningen bildades år 1962 i Göteborg av anestesivårdssjuksköterskor från hela Sverige med syfte att främja kunskapsutbyte och fördjupad kunskap. Något år senare blev även sjuksköterskor verksamma inom intensivvård medlemmar. Riksföreningen är sedan 2001 en sektion inom Svensk sjuksköterskeförening. Arbetet med föreliggande kompetensbeskrivning har skett i samarbete med Svensk sjuksköterskeförening och utgår ifrån de sex kärnkompetenserna; *Personcentrerad vård*, *Samverkan i team*, *Evidensbaserad vård*, *Förbättringskunskap för kvalitetsutveckling*, *Säker vård* och *Informatik*.

Rf Anlvas mål är att verka för främjande av kvalitet och säkerhet, utbildning och livslångt lärande samt forskning och utveckling, baserat på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Syftet är att stärka specialistsjuksköterskans profession inom anestesivård, intensivvård och närliggande verksamheter för att säkerställa och förbättra vården för patienter och närstående.

Rf Anlva utgör en nationell plattform som referensorgan i frågor som rör kunskapsområdet omvårdnad inom anesthesi och intensivvård och samverkar med andra relevanta aktörer med syfte att medverka till sjukvårdens framåtskridande.

Helén Berthelson

Ordförande för Riksföreningen för anesthesi och intensivvård

SYFTE

Syftet med kompetensbeskrivningen för en specialistsjuksköterska inom anestesijukvård är att beskriva anestesijuksköterskans yrkesroll och professionella kompetens i det perioperativa omvårdnadsarbetet.

Kompetensbeskrivningen ska:

- tydliggöra yrkesprofessionen och kompetensen för blivande samt yrkesverksamma specialistsjuksköterskor inom anestesijukvård
- bidra till att ge patienter en god och säker perioperativ vård och ge stöd åt närstående
- utgöra en vägledning för landets lärosäten för att utforma, planera och genomföra specialistutbildningen med inriktning mot anestesijukvård
- utgöra ett stöd för arbetsgivare som ansvarar för att säkerställa den kompetens som krävs för en god och säker perioperativ vård
- utgöra ett stöd för politiker och andra beslutfattare inom hälso- och sjukvård vid planering och säkerställande av god anesthesiologisk omvårdnad.

BAKGRUND

Den första praktiska och teoretiska utbildningen till anestesijuksköterska startades i Göteborg år 1954. Sjuksköterskeutbildningen blev en akademisk utbildning år 1977. Från år 2001 har sjuksköterskornas reglerade specialistutbildningar en skyddad yrkestitel. Med anestesijuksköterska menas i detta dokument, legitimerad sjuksköterska med specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot anestesisjukvård.

Anestesisjuksköterskans övergripande arbetsområde är anestesisjukvård som förutsätter att anestesisjuksköterskan har goda kunskaper inom både omvårdnadsvetenskap och medicinsk vetenskap. Dessutom krävs kunskaper inom arbetsmiljö, hållbar utveckling, etik, medicinsk teknik, pedagogik, vetenskapsteori, kunskap om lagar och förordningar samt kunskap om arbete vid stora olyckor och katastrofer.

Anestesisjuksköterskans verksamhetsområde återfinns idag i en bred kontext inom den peri- och postoperativa vården, smärtbehandlingsenheter, akutmottagningar, avancerad palliativ vård, prehospital vård, skade- och katastrofplatser, internationella hjälporganisationer med mera.

Behörighetskraven för att bli antagen till utbildning som ger specialist-sjuksköterskeexamen med inriktning mot anestesisjukvård är svensk legitimation som sjuksköterska med kandidatexamen eller äldre utbildning vilket bedöms av varje lärosäte.

Utbildningen ger en yrkesexamen samt en generell examen på avancerad nivå om 60 högskolepoäng (hp).

Övergripande styrdokument för utbildningen är Högskoleförordningens examensbeskrivning samt det enskilda lärosätets utbildnings- och kursplan.

Nurse Anesthetist är den internationella benämningen på en svensk anestesisjuksköterska och det är en sjuksköterska med specialistsjuksköterskeexamen som på ordination självständigt inducerar, underhåller och avslutar den generella anestesi under visst stöd av anesthesiolog.

KÄRNKOMPETENSERNA

Personcentrerad vård, samverkan i team, evidensbaserad vård, förbättringskunskap för kvalitetsutveckling, säker vård och informatik är sex kärnkompetenser som är nödvändiga i all utbildning för vårdens alla olika professioner. Patientens autonomi och individuella behov står alltid i centrum för att den perioperativa vården ska bli den bästa möjliga. Arbetet på operationssalen beror på den samverkan som sker mellan de olika professionerna i teamet.

Kvalitetsutveckling som baseras på evidens och erfarenhet sker kontinuerligt för att optimal vård ska uppnås. Informatiken är viktig för att utveckla fungerande informations- och kommunikationssystem i syfte att stärka patientsäkerheten.

ANESTESISJUKSKÖTERSKANS KOMPETENSOMRÅDE

Specialistsjuksköterskan med inriktning mot anestesisjukvård ska:

- utifrån ordination av anestesilog, planera och självständigt genomföra generell anestesi av ASA I-II-patienter vid planerade ingrepp
- planera och tillsammans med anestesilog genomföra generell anestesi av ASA III-VI-patienter vid planerade ingrepp
- planera och tillsammans med anestesilog genomföra generell anestesi av ASA I-VI patienter vid akuta ingrepp
- utifrån ordination av anestesilog, planera, övervaka och självständigt ge sedering vid undersökningar, behandlingar, regionala och lokala anestasier.

ANESTESIOLOGISK OMVÅRDNAD

För att kunna utföra anesthesiologisk omvårdnad ska en specialist-sjuksköterska med inriktning mot anestesijukvård kunna:

- informera och undervisa patienter och närstående utifrån definierade behov
- tillsammans med operationsteamet säkerställa patientens identitet, sidomarkering vid pariga organ samt positionering
- bedöma, planera, administrera, utvärdera samt dokumentera anesthesiologiska åtgärder utifrån patientens och ingreppets specifika förutsättningar
- bedöma, etablera och kontrollera luftvägen samt övervaka, assistera eller ventilerar patienten
- övervaka, observera, dokumentera och följa upp patientens ventilation, cirkulation, anestesidjup och temperatur
- skriftligt dokumentera, rapportera och kritiskt utvärdera den perioperativa vården
- hantera, planera, prioritera och ta snabba beslut vid akuta tillstånd och förebygga komplikationer
- identifiera och bedöma avvikelser från normala perioperativa förlopp
- identifiera och förebygga risker för komplikationer perioperativt
- planera anesthesiologisk omvårdnad med hjälp av pedagogiska och stödjande insatser för patienter med ökat omvårdnadsbehov.

Personcentrerad vård

Anestesiologisk omvårdnad utförs av anestesisköterskan och utgår från den enskilde patientens autonomi genom att visa respekt för individens integritet, värdighet och behov.

Specialistsjuksköterska inom anesthesiukvård ska kunna:

- använda personcentrerade arbetssätt för att tillsammans med patienten skapa förutsättningar för att optimera vårdförloppet
- se patienten som en unik person med individuella resurser, mål och behov
- visa omsorg och respekt för patientens integritet och värdighet
- använda olika kommunikations- samt pedagogiska strategier för att vara uppmärksam, öppen och mottaglig för patientens situation
- ha kompetens och förmåga att möta patienter med olika kulturella bakgrunder
- tillvarata patientens rätt till självbestämmande och med ett professionellt och etiskt förhållningssätt skapa förtroende, tillit och trygghet i relation med patient och närstående.

Samverkan i team

Samverkan i team innebär att specialistsjuksköterskan med inriktning mot anesthesiukvård ska kunna respektera, samarbeta, kommunicera och beslutsfatta i dialog med multidisciplinära team för att nå en god och säker vård.

Specialistsjuksköterska inom anesthesiukvård ska kunna:

- ansvara för omvårdnadskompetensen i anestetiteamet
- skapa kontinuitet och trygghet för patienten genom att verka för interprofessionellt samarbete, kommunikation och dialog i det multidisciplinära teamet
- samverka med andra professioner som är av betydelse för den anestesiologiska omvårdnaden
- samarbeta med kollegor och medarbetare samt behandla dem rättvist, trovärdigt och uppriktigt.

Evidensbaserad vård

Evidensbaserad omvårdnad inom anestesijukvård innebär att patienten ses som ett subjekt. Evidensbaserad kunskap kan erhållas både genom kvalitativa och kvantitativa metoder. Etiska aspekter ska alltid beaktas vid val av metoder för omvårdnaden.

Specialistsjuksköterskan inom anestesijukvård ska kunna:

- söka, analysera och kritiskt granska relevant kunskap inom området
- kritiskt reflektera över, initiera, medverka i och/eller bedriva utvecklings- och forskningsarbete
- implementera ny kunskap
- utvärdera och utveckla verksamheten i förhållande till nationella/internationella riktlinjer, kvalitetsregister och vårdprogram
- delta och främja framtagandet av evidensbaserade riktlinjer inom anestesi/analgesi och perioperativ vård/omvårdnad
- aktivt planera, leda och medverka i utvecklings-, forskning- och kvalitetsarbete inom anestesi/analgesi och perioperativ vård/omvårdnad i såväl professions-specifik som tvärvetenskaplig forskning
- tillämpa gällande forskningsetiska konventioner
- medverka till både fördjupad och kontinuerlig utbildning, samt handledning av medarbetare inklusive studenter
- samarbeta med universitet och högskolor.

Förbättringskunskap och kvalitetsutveckling

Förbättringskunskap och kvalitetsutveckling innebär att kunna integrera fördjupad kunskap om kvalitet och förbättringsarbete i omvårdnadsarbetet inom anesthesiologisk sjukvård samt ständigt utveckla och förbättra vården.

Craven på dagens anestesijuksköterska förutsätter en utveckling av den självständiga och professionella yrkesutövningen. Parallellt med att anestesijuksköterskan har ett ansvar att bedriva anesthesiologisk omvårdnad finns även ett ansvar för att utveckla sitt yrkeskunnande, kompetens och förhållningssätt genom en ständig utveckling och fördjupning av teoretiska och praktiska kunskaper.

Verksamheten ska ge stöd och vägledning för anestesijuksköterskans kompetensutveckling som ska vila på vetenskaplig grund. Idealt är om detta kombineras med aktivt forskningsarbete inom området. Här bör utbildningsprogram med anesthesiologisk omvårdnad och anesthesiologi komma till stånd i ett samarbete mellan verksamhet och akademi under ledning av en disputerad anestesijuksköterska.

Liksom omvårdnadsspecialiteten i övrigt bygger anestesijuksköterskans yrkesutövning på en helhetssyn och ett etiskt förhållningssätt. I takt med den ständigt ökande kunskaps- och metodutvecklingen blir förmågan till helhetssyn och etiskt förhållningssätt allt viktigare.

Perioperativ vård kommer i allt högre grad att betona och vara avhängig ett tvärprofessionellt arbets-sätt som kännetecknas av en kontinuerlig dialog mellan anestesijuksköterskan, anesthesiologen, kirurgen och operationssjuksköterskan samt övrig personal i den perioperativa vården. Detta teamsamarbete skapar en god grund, både för att bedriva personcentrerad vård och för att öka patientsäkerheten i de snabbt förändrade situationer som kan uppstå.

Säker vård

En anestesijuksköterska ska utöva sitt yrkeskunnande på ett patientsäkert och miljömedvetet arbetssätt.

Specialistsjuksköterska inom anestesijukvård ska kunna:

- analysera och utvärdera patientens vitala parametrar och vidta adekvata åtgärder för att säkerställa patientens individuella behov
- upprätthålla en god patientsäkerhet genom att dokumentera och journalföra omvårdnadsåtgärder och behandling oavsett yttre påverkande omständigheter
- hantera medicinteknisk utrustning och genomföra funktionskontroller enligt gällande författningar och säkerhetsföreskrifter
- arbeta utifrån hygieniska föreskrifter och bestämmelser i syfte att förebygga smitta och smittspridning
- arbeta utifrån ett hållbart miljöperspektiv
- identifiera, bedöma och aktivt förebygga risker för patienter och personal utifrån centrala och lokala föreskrifter
- ha förmåga att tydligt kommunicera med teamets medlemmar samt använda standardiserad kommunikation
- vara medveten om risk- och händelseanalysprocessen
- värna om patienten och säkerställa omvårdnaden.

Informatik

Informatik är ett kunskapsområde med syfte att stödja styrning, hantering och bearbetning av omvårdnadsdata som stöd för den praktiska omvårdnaden samt för utbildning och forskning. Digital teknik är en viktig förutsättning för planering, genomförande och utvärdering av anesthesiologisk vård.

Specialistsjuksköterska inom anestesijukvård ska kunna:

- arbeta i en högteknologisk miljö och delta i utvecklingen av patientnära dokumentationssystem
- genomföra säker kommunikations- och informationsöverföring genom hela vårdprocessen
- bidra till etisk reflektion i relation till användande av e-hälsoverktyg och sociala medier
- respektera och tillvarata patientens och närståendes rätt till information
- söka och utvärdera kunskap i kvalitetsregister, exempelvis i Svenskt Perioperativt Register (SPOR).

Anestesijuksköterskan har genom fördjupad kunskap och färdigheter inom anestesijukvård kompetens att samordna det kliniska omvårdnadsarbetet i enhetlighet med de sex kärnkompetenserna. Anestesijuksköterskans roll som samordnande, arbetsledande och undervisande medför behov av fördjupad kunskap och kompetens inom ledarskap och pedagogik.

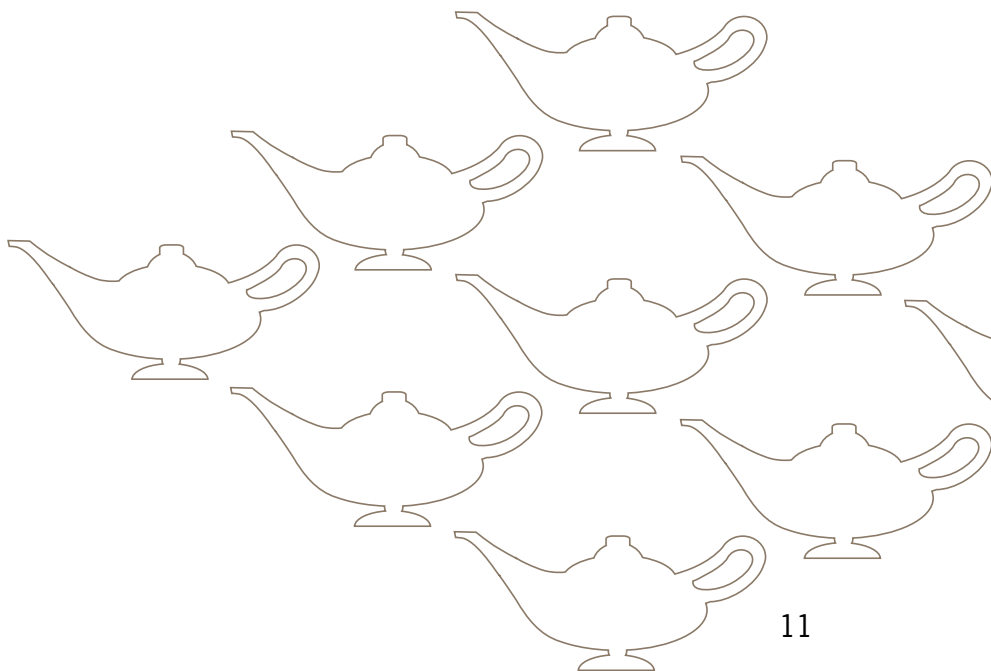
Vården kring patienten blir alltmer komplex, nya team skapas tillsammans med olika professioner och kunskapsutvecklingen är ständigt föränderlig.

LEDARSKAP

En anestesijuksköterska ska inom sitt yrkesområde ha förmåga att planera, leda och utveckla arbetet i teamet kring patienten samt samarbeta med företrädare för andra professioner i vården.

Specialistsjuksköterska inom anestesijukvård ska kunna:

- utifrån patientens behov systematiskt leda, prioritera, fördela och samordna vårdarbetet samt bidra till ett effektivt resursutnyttjande
- medverka till ett arbetsklimat där transparens, tillit och respekt är i fokus samt identifiera konflikter och finna strategier för problemlösning
- i händelse av hot, kris och katastrof agera och leda utifrån verksamhetens katastrofplan
- fortlöpande bedriva och dokumentera kvalitets- och förbättringsarbete
- medverka i planering, utveckling och uppföljning inom verksamhetsområdet samt delta i risk- och händelseanalys
- aktivt medverka till fördjupad och kontinuerlig utbildning och handledning av medarbetare och studenter.

PEDAGOGIK

Pedagogik innebär att förmedla kunskap och ett lärande för patienter, studenter och medarbetare såväl inom professionen som i det multidisciplinära teamet.

Specialistsjuksköterska inom anestesijukvård ska kunna:

- använda olika pedagogiska strategier för att informera, undervisa och samskapa kunskap tillsammans med patienter, närstående, studenter etcetera.
- använda evidensbaserade pedagogiska och didaktiska metoder där handledningen skapar förutsättningar för att studenten ska kunna integrera teori med praktisk skicklighet
- medverka till samt leda utvecklingen av en lärande organisation och kompetensutveckling
- medverka vid bedömning av studenter i verksamhetsförlagd utbildning (VFU).

EN PROFESSION I UTVECKLING

Den högteknologiska vården med avancerade medicinska behandlingar i ständig utveckling kräver en kontinuerlig kompetensutveckling inom en rad områden för att möta vårdens och patienters/närståendes krav på högkvalitativ vård. Varje arbetsgivare ska tydliggöra specialistsjuksköterskans kompetensutvecklingsplan utifrån den specifika verksamhetens och individens behov. Omfattningen av kompetensutveckling bör ej understiga 40 timmar per år. Specialistsjuksköterskan ansvarar för att identifiera kunskapsluckor, inhämta ny kunskap inom ämnesområdena omvårdnad, medicinsk vetenskap och medicinsk teknik. För att möta framtidens behov inom hälso- och sjukvård behöver specialistjuksköterskan inom anestesijukvård ha kompetens inom e-hälsa då anestesijukvård bedrivs inom en bred kontext inom öppen och sluten vård.

Specialistsjuksköterskor med inriktning mot anestesijukvård ska vara delaktiga i beslut som rör professionen och yrkesrollen inom alla led för att för att säkerställa att omvårdnaden bedrivs utifrån professionens perspektiv.

Rf Anlva arbetar för:

- att fortbildning för specialistsjuksköterskor med inriktning mot anestesijukvård regleras nationellt så att en kontinuerlig kompetensutveckling inom professionen säkerställs
- att kliniska lektorat inrättas vid perioperativa enheter för att skapa förutsättning för forskning och utveckling inom avancerad omvårdnad inom anestesijukvård
- att professurer inom omvårdnad/anestesijukvård inrättas
- att interprofessionellt samarbete med nationella och internationella nätverk och intresseorganisationer utvecklas
- att specialistsjuksköterskans kompetens inom anestesijukvård konsulteras för verksamhet inom öppen- och slutenvård där utgångspunkten är patientens avancerade medicinska och omvårdnadsbehov.

LITTERATURLISTA

Cronenwett, L., Sherwood, G., Barnsteiner, J. et.al. *Quality and safety education for nurses*. Nursing Outlook. 2007. 55(3), 122-131.

Flynn, M. *Anaesthesia nursing: an international perspective*. Nursing review. Journal of the Faculty of Nursing, Royal College of Surgeons in Ireland. 1998, 2(16), 46–49.

Hovind, I L. (Red.). (2013). *Anestesiologisk omvårdnad*. Lund: Studentlitteratur. ISBN 9789140650726

International Federation of Nurse Anesthetists – *Code of Ethics, Standards of Practice, Monitoring and Education*. 2016. (2019.05.18 <http://ifna.site/app/uploads/2015/08/IFNA-STANDARDS-2016.pdf>)

Lindwall, L. & von Post, I. *Continuity created by nurses in the perioperative dialogue – a literature review*. Scandinavian Journal of Caring Sciences. 2009, 23(2), 395-401.

Schreiber, R. & MacDonald, M. *Keeping Vigil over the Patient: a grounded theory of nurse anaesthesia practice*. Journal of Advanced Nursing. 2010, 66(3), 552–561.

Svensk sjuksköterskeförening. *Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska*; 2017, Stockholm.

Socialstyrelsen. *Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete*; 2011, Stockholm.

Svensk sjuksköterskeförening. *ICN:s etiska kod för sjuksköterskor*. International Council of Nurses; 2014, Stockholm.

Svensk sjuksköterskeförening. *Strategi för utbildningsfrågor*; 2010, Stockholm.

Svensk sjuksköterskeförening. *Värdegrund för omvårdnad*; 2016, Stockholm.

ARBETSPROCESS

År 2017 beslutade styrelsen för Riksföreningen för anestesi och intensivvård att en arbetsgrupp, skulle utföra en revidering av kompetensbeskrivningen. En revidering ansågs nödvändig för att möta de förändringar och den utveckling som kontinuerligt sker inom den perioperativa vården. Arbetsgruppens diskussioner och reflektioner grundas utifrån kunskap och kompetens av kliniskanestesilogisk omvårdnad, pedagogiska och akademiska erfarenheter.

ARBETSGRUPP

Elisabeth Liljeröth, med. dr, klinisk lektor, FyFa, 50 %, lektor, NVS KI, 50 %
leg. sjuksköterska med specialistsjuksköterskeexamen med inriktning inom anestesi- och intensivvård, Karolinska Universitetssjukhuset, Solna, Stockholm

Ingrid Bing Andersson, leg. sjuksköterska med specialistsjuksköterskeexamen med inriktning mot anestesi- och intensivvård, Skånes universitetssjukhus, Lund

Pether Jildenstål, docent, med. dr, universitetslektor, översjuksköterska i anestesi, an/op/iva-kliniken, område 5, SU, Göteborg. Programansvarig för specialistsjuksköterskeutbildningen, Institutionen för vårdvetenskap och hälsa, Göteborgs Universitet

Henrik Ramcke, leg. sjuksköterska med specialistutbildning inom anestesi-sjukvård, Skånes Universitetssjukhus, Malmö

REFERENSGRUPP

Karin Björkman Björkelund, dr med. vet., Lunds universitet, Lund

Ulrika Nilsson, professor, med. dr, Karolinska Institutet, Stockholm

Berith Wennström, med. dr, Skaraborg

Christina Engvall, universitetsadjunkt, Linnéuniversitetet

Svensk sjuksköterskeförening

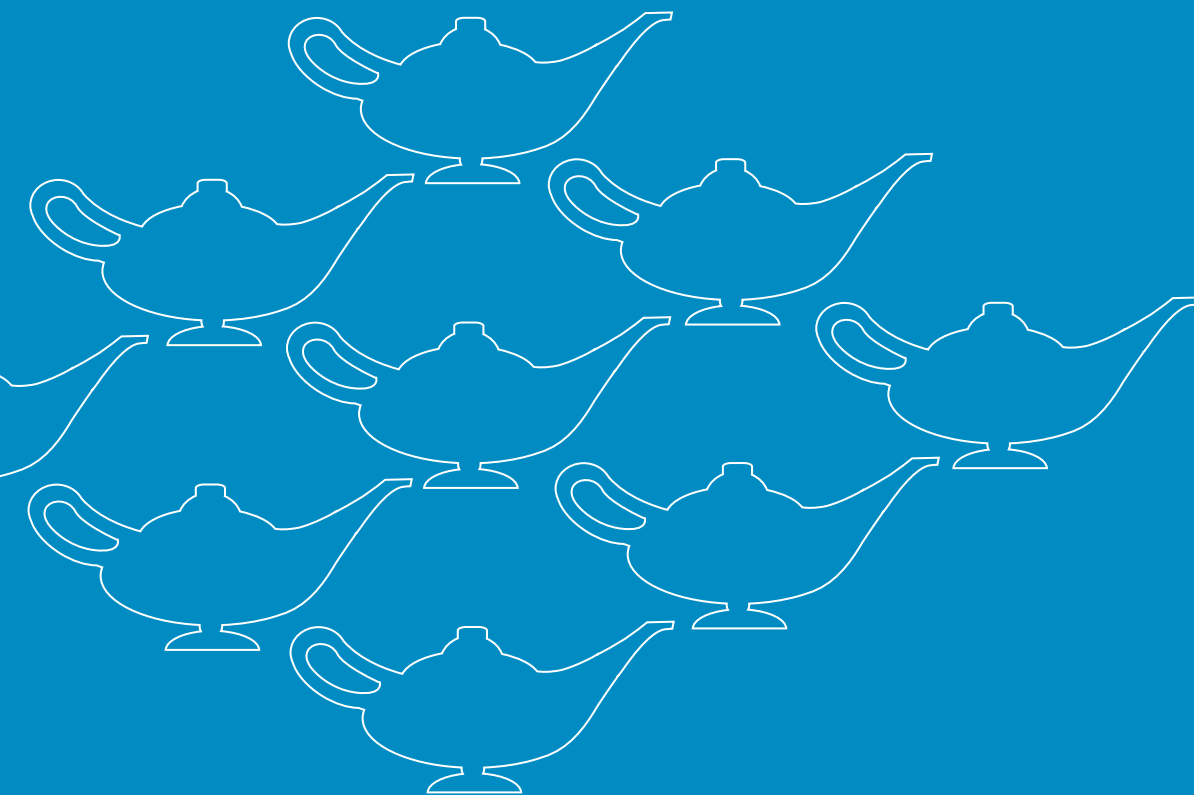
Verkställande råd för utbildning, Rf Anlva

Verkställande råd för forsknings- och utveckling, Rf Anlva

Verkställande råd för Ny i Anlva, Rf Anlva

Verkställande råd redaktion, Rf Anlva

Verkställande råd för Chefer och ledare, Rf Anlva

**Riksföreningen
för anestesi och intensivvård**

www.aniva.se
epost: styrelsen@aniva.se

Svensk sjuksköterskeförening

Baldersgatan 1
114 27 Stockholm
Tel 08-412 24 00
www.swenurse.se